LEARN GEETA
तस्मात् योगी भवार्जुन

ଶ୍ରୀ ହରିଃ
ବସୁଦେବସୁତଂ ଦେବଂ କଂସଚାଣୂରମର୍ଦ୍ଦନମ୍ ।
ଦେବକୀପରମାନନ୍ଦଂ କୃଷ୍ଣଂ ବନ୍ଦେ ଜଗଦ୍‌ଗୁରୁମ୍ ।।

गीता परिवार
॥ गीता पढ़ें, पढ़ायें, जीवन में लायें ॥

।। ଶ୍ରୀମଦ୍‌ଭଗବଦ୍ଗୀତା ବିବେଚନ ସାରାଂଶ ।।

ଅଧ୍ୟାୟ ୨: ରାଜବିଦ୍ୟାରାଜଗୁହ୍ୟ ଯୋଗ

3/3 (ଶ୍ଳୋକ 23-34), ରବିବାର, 14 ଡିସେମ୍ବର 2025

ବିବେଚକ: ଗୀତା ବିଦୂଷୀ ସୌ ବନ୍ଦନା ଜୀ ୱର୍ଣେକର

ୟୁଟ୍ୟୁବ୍ ଲିଙ୍କ୍: https://youtu.be/R3_v-mZc5N4

॥ ଅନନ୍ୟ ଭକ୍ତିର ସ୍ୱରୂପ ଏବଂ ଈଶ୍ୱର ପ୍ରାପ୍ତି ॥

ଉପକ୍ରମଣିକା::
ଆଜିର ଅଧିବେଶନ ସୁମଧୁର ପ୍ରାର୍ଥନା, ହନୁମାନ ଚାଳିଶା ପାଠ, ଦୀପ ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳନ, ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପୂଜା ଏବଂ ଗୁରୁଙ୍କ ଚରଣ କମଳରେ ପ୍ରଣାମ ସହିତ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା।
ମହର୍ଷି ବେଦବ୍ୟାସଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ଏବଂ ସମ୍ପାଦିତ ଭଗବଦ୍ ଗୀତାର ଅଠର ଅଧ୍ୟାୟର ଏହି ଦିବ୍ୟ ସଂଳାପ ମହାଭାରତରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଛି। ସନ୍ଥ ଜ୍ଞାନେଶ୍ୱର ମହାରାଜ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଗୀତାର ମଧ୍ୟଭାଗରେ ଅବସ୍ଥିତ ନବମ ଅଧ୍ୟାୟକୁ ଏକ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଶ୍ଳୋକ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ। ଏହାର ଗଭୀରତା ଏତେ ବିଶାଳ ଯେ କେହି ଏହାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ମର୍ମକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି।
ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ, ଶ୍ରୀଭଗବାନ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କର ଅନନ୍ୟ ଅବସ୍ଥାକୁ ଏପରି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି, ଯେଉଁଥିରେ ସେ ସୃଷ୍ଟିରେ ଉପସ୍ଥିତ ଅଛନ୍ତି, ପୁନଶ୍ଚ ଏକ ସମୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ନାହାଁନ୍ତି। ସମଗ୍ର ସୃଷ୍ଟି ପରମାତ୍ମାଙ୍କଠାରେ ବାସ କରେ, ଏବଂ ସେହି ପରମାତ୍ମା ଏହି ସମଗ୍ର ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକୁ ନିଜ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ପରିଚାଳନା କରୁଛନ୍ତି। ଏହି ରହସ୍ୟ ଏଠାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି।

ଏହା ପରେ, ଶ୍ରୀଭଗବାନ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଭକ୍ତି ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି। ସେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଛନ୍ତି ଯେ ଅନେକ ଭକ୍ତ, ସେମାନଙ୍କର ବିବେକକୁ ଶୁଦ୍ଧ କରି, ପୁଣ୍ୟ ଏବଂ ସତ୍ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଶେଷରେ କେବଳ ସେହି ପୁଣ୍ୟର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ସ୍ୱର୍ଗ ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି। ଏପରି ଭକ୍ତମାନେ ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ଠାରୁ ସ୍ୱର୍ଗ ପ୍ରାପ୍ତି ର ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି। ଶ୍ରୀଭଗବାନ ସେମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ଉପଭୋଗ ଏବଂ ଆଶୀର୍ବାଦ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି।
ଯଜ୍ଞ ମାଧ୍ୟମରେ ଯେଉଁ ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ପୂଜା କରାଯାଏ, ସେହି ଦେବତାମାନେ ଭକ୍ତଙ୍କୁ ସେହି ଯଜ୍ଞର ଅନୁରୂପ ଫଳ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି।
କିନ୍ତୁ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି,କେତେ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ପ୍ରକାର ଭୋଗସୁଖ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ? ଉତ୍ତର ସ୍ପଷ୍ଟ: ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କର ଯଜ୍ଞର ପୁଣ୍ୟ ଫଳ ରହିବ।
ସନ୍ଥ ଜ୍ଞାନେଶ୍ୱର ମହାରାଜଙ୍କ ଭାଷାରେ:
पुण्याची पाऊटी सरे , सवेंचि इंद्रपणाची उटी उतरे।।
"ଅର୍ଥାତ୍, ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟ ପୁଣ୍ୟର ଆଧାରରେ ସ୍ଥାୟୀ ରହେ। ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସ୍ଥିତି ବା ଇନ୍ଦ୍ରପଦ ମଧ୍ୟ ଶାଶ୍ୱତ ନୁହେଁ; ଏହା ଚିରକାଳ ସ୍ଥାୟୀ ରହେ ନାହିଁ। ପୂଣ୍ୟ ହ୍ରାସ ପାଇବା ସହିତ, ସୁଖ ଭୋଗ ମଧ୍ୟ ଶେଷ ହୁଏ।
"**କ୍ଷୀଣେ ପୁଣ୍ୟେ ମର୍ତ୍ୟଲୋକମ୍ ବିଶନ୍ତି।**" ଅର୍ଥାତ୍-ଯେତେବେଳେ ପୁଣ୍ୟଫଳ ସମାପ୍ତ ହୋଇଯାଏ,ଜୀବ ବା ଆତ୍ମା ପୁନର୍ବାର ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଜଗତରେ ପ୍ରବେଶ କରେ।
ଆମେ ଏହି ସତ୍ୟକୁ ଏକ ଲୌକିକ ଉଦାହରଣ ସହିତ ବୁଝିପାରିବା।

ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଏକ ପଞ୍ଚତାରକା ହୋଟେଲରେ, ଅନେକ ପ୍ରକାରର ଭୋଗ ଏବଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଉପଲବ୍ଧ ହୁଏ, କିନ୍ତୁ ଆମେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ କେବଳ ସେତେବେଳେ ଯାଏଁ ଉପଭୋଗ କରିପାରିବା ଯେତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମର ପକେଟରେ ଅର୍ଥ ଥାଏ କିମ୍ବା ବ୍ୟାଙ୍କରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣରେ ଜମା ପୁଞ୍ଜି ଥାଏ। ଯେଉଁଦିନ ଦେୟ ଦେବାର କ୍ଷମତା ଶେଷ ହେଇଯାଏ, ସେହିଦିନ ସେ ସୁଖଭୋଗ ମଧ୍ୟ ସମାପ୍ତ ହୁଏ।"

ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ପୁଣ୍ୟଫଳ ସମାପ୍ତ ହୋଇଗଲା ପରେ ସ୍ୱର୍ଗରୁ ମଧ୍ୟ ଜୀବ ବା ଆତ୍ମାକୁ ନଶ୍ୱର ଜଗତକୁ ଫେରିବାକୁ ପଡିବ। ଏହି ଆବାଗମନ ବା ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ଚକ୍ର ସର୍ବଦା ଜାରି ରହିଥାଏ, ତେଣୁ ଜୀବାତ୍ମା ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ଶାଶ୍ୱତ ଧାମରେ ପହଞ୍ଚିପାରେ ନାହିଁ।
ତେଣୁ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସୁଖ ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା ସହିତ କରାଯାଇଥିବା ଭକ୍ତି, କିମ୍ବା ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ସହିତ ଏକତାର ଭାବନା ବିନା କରାଯାଇଥିବା ପୂଜା, ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାର ଏକ ମାଧ୍ୟମ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ। ଏପରି ଭକ୍ତି ଆତ୍ମାକୁ ଜନ୍ମ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁ ଚକ୍ରରୁ ମୁକ୍ତ କରେ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଏହାର ମୌଳିକ ସମସ୍ୟାକୁ ଦୂର କରିପାରେ ନାହିଁ।
ଏହି ନବମ ଅଧ୍ୟାୟର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ସାରାଂଶ:- କେବଳ ନିଷ୍କାମ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପର, ପବିତ୍ର ଏବଂ ଅନନ୍ୟ ଭକ୍ତି ହିଁ ଏକ ଜୀବାତ୍ମାକୁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ନିକଟକୁ ନେଇଥାଏ।
କରୁଣାମୟ ଶ୍ରୀଭଗବାନ, ସମୟ ଆସିଲେ ହିଁ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସାଂସାରିକ ଇଚ୍ଛାକୁ ପୂରଣ କରନ୍ତି। ଏକ ଜୀବାତ୍ମା କେବଳ ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ କରି ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିପାରେ ନାହିଁ। ସେ ଏହି ଜଗତରେ ସୁଖ ଏବଂ ଦୁଃଖ ଅନୁଭବ କରିବା ସହିତ ପୁନଃପୁନଃ ଏହି ସଂସାରକୁ ଆତଯାତ କରୁଥାଏ।

ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ: କିଏ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଥାଏ? ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତି କ'ଣ କିପରି ହେବା ଉଚିତ୍? ଶ୍ରୀଭଗବାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ କୌଣସି ସର୍ତ୍ତ କିମ୍ବା ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ନାହିଁ। ଭକ୍ତିର ସ୍ୱରୂପକୁ ବୁଝିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜରୁରୀ। ପ୍ରଭୁଙ୍କ ତତ୍ପରତା ତାଙ୍କ କଥା ଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ ବରଂ ତାଙ୍କ ନୀରବତାରୁ ହିଁ ଜଣାଯାଏ।
ଶ୍ରୀ ଭଗବାନ କୁହନ୍ତି ଯେ," ଯଦି ତୁମେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଛ ଯେ ମୋ ପାଖରେ କିଏ ପହଞ୍ଚିଥାଏ, ତେବେ ଶୁଣ: କେବଳ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି, ଯାହାର ମନରେ ଈଶ୍ୱର ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବିଷୟ ନାହିଁ; ଯାହାର ଉପାସନା କେବଳ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପାଇଁ; ଯାହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ସାଧନା ଉଭୟ ସମାନ। ଯିଏ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଆଶ୍ରୟ ନେଇ କେବଳ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଚାହେଁ।"
ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ଭକ୍ତି ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପାଇଁ ହେବା ଉଚିତ, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଲାଭ କିମ୍ବା ବସ୍ତୁ ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ନୁହେଁ। କେବଳ ଏକ ଅଭିନ୍ନ ଭାବନା ସହିତ କରାଯାଇଥିବା ଭକ୍ତି, ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ସହିତ ଏକାକାର ହୋଇ ଆମକୁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପାଖକୁ ନେଇଯାଏ। ଆମେ ସନ୍ଥ ଏବଂ ଋଷିମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ଏପରି ଭକ୍ତିର ଜୀବନ୍ତ ଉଦାହରଣ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦେଖିପାରୁ।

ଏଠାରେ "ଅନନ୍ୟ" ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥକୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ବୁଝିବା ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ। "ଅନନ୍ୟ" ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ପଥ କିମ୍ବା ଗୋଟିଏ ରୂପ ସତ୍ୟ। ଏହି ଅର୍ଥର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କେବଳ ଏହା ଯେ ଯେତେବେଳେ ଆମେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରୂପକୁ ପୂଜା କରୁ, ଆମେ ବୁଝିବା ଉଚିତ ଯେ ଏହା ସେହି ସମାନ ନିରାକାର ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ରୂପର ପରିପ୍ରକାଶ। ସମସ୍ତ ଉପାସନା ପଦ୍ଧତି ଏବଂ ଭକ୍ତି ପଥ ଶେଷରେ ସେହି ପରମ ସତ୍ୟ ପାଖରେ ହିଁ ପହଞ୍ଚିଥାଏ।
ତେଣୁ, ଆମର ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଏବଂ ଆଧାତ୍ମିକ ଅଭ୍ୟାସର ପଦ୍ଧତି ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ରହିବା ଉଚିତ। ଗୋଟିଏ ପଥକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମନେ କରିବା ଏବଂ ଅନ୍ୟକୁ ହୀନ କରିବା ଅନନ୍ୟ ଭକ୍ତି ନୁହେଁ। ଅନନ୍ୟ ଭକ୍ତିର ସାର ହେଉଛି "ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ, ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପର ନିଷ୍କାମ ଭକ୍ତି ଏବଂ ଏକ ପରମ ସତ୍ତାରେ ଅଟଳ ଶ୍ରଦ୍ଧା, ବିଶ୍ୱାସ।"
ସନ୍ଥ ଜ୍ଞାନେଶ୍ୱର ମହାରାଜ ଅନନ୍ୟ ଭକ୍ତିର ରହସ୍ୟକୁ ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ ଉପମା ଦେଇ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଛନ୍ତି,"

आपुली तहान भूक नेणे,
तान्हया निकें तें माउलीसीचि करणें,
तैसे अनुसरले जे मज प्राणें,
तयांचें सर्व मी करी।।

ଯେପରି ଗୋଟିଏ ପିଲା ନିଜର ଭୋକ କିମ୍ବା ଶୋଷ ଜାଣେ ନାହିଁ, କିମ୍ବା ସେ କାହିଁକି କାନ୍ଦୁଛି ତାହା ସେ ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ମାଆ ସବୁକିଛି ଜାଣେ। ମାଆ ଜାଣେ ଯେ ତାକୁ କ୍ଷୀର ଖୁଆଇବା ପରେ ମଧ୍ୟ ପିଲାଟି କାନ୍ଦୁଛି, ଅର୍ଥାତ୍ ସେ କିଛି ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଅଛି। ତା'ପରେ ସେ ତାକୁ ପ୍ରେମରେ କୋଳ ଉଷ୍ମତାକୁ ନେଇଯାଏ,ଏବଂ ତା'ର ଚିକିତ୍ସା କରେ। ପିଲାଟି କିଛି ମାଗେ ନାହିଁ, ତଥାପି ମାଆ ସବୁକିଛି କରେ।
ଜ୍ଞାନେଶ୍ୱର ମହାରାଜ କୁହନ୍ତି ଯେ, "ପରମାତ୍ମା ନିଜେ ସେହି ଆତ୍ମା ପାଇଁ ସବୁକିଛି କରନ୍ତି ଯିଏ ତାଙ୍କୁ ଏହିପରି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭକ୍ତିର ସହିତ ଅନୁସରଣ କରେ -"
"**मज प्राणी तसे सर्व मी करी।**" ଅନନ୍ୟ ଭକ୍ତିର ସାରମର୍ମ ଏବଂ ଏହା ନିରନ୍ତର ଏକକପୂର୍ଣ୍ଣ।

ଠାକୁର ରାମକୃଷ୍ଣ ପରମହଂସଙ୍କ ଜୀବନରେ ଆମେ ଏହି ଅନନ୍ୟ ଭକ୍ତିର ଏକ ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଉଦାହରଣ ଦେଖୁ। ସେ ଜଗଦମ୍ବା କାଳୀଙ୍କର ଜଣେ

ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଭକ୍ତ ଥିଲେ। ତାଙ୍କର ଭକ୍ତି ଏତେ ଗଭୀର ଘନିଷ୍ଠ ଏବଂ ଏକାଗ୍ର ଥିଲା ଯେ ସେ ସିଧାସଳଖ ମାତା କାଳୀଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଥିଲେ। ତାଙ୍କର ଧ୍ୟାନ ଏତେ ଦିବ୍ୟ ଥିଲା ଯେ ଯେତେବେଳେ ଅଦ୍ୱୈତ ବେଦାନ୍ତର ମହାନ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ତୋତାପୁରୀ ମହାରାଜ ଗଙ୍ଗା ନଦୀର ପବିତ୍ର କୂଳରେ ଆସି ଠାକୁରଙ୍କ ଧ୍ୟାନ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ପଚାରିଲେ, "ପିଲା, ତୁମେ କ'ଣ ମୋ ସହିତ ବେଦାନ୍ତ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବ?" ଠାକୁର ରାମକୃଷ୍ଣ ସରଳ ଭାବରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, "ପ୍ରଥମେ ମୋ ମାଆଙ୍କୁ ପଚାରିବାକୁ ଦିଅନ୍ତୁ।" ଏହା ଶୁଣି ତୋତାପୁରୀ ମହାରାଜ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ। ଠାକୁର ମାତା କାଳୀଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ସମ୍ମୁଖକୁ ଯାଇ ପଚାରି ଫେରି ଆସି କହିଲେ, "ମାଆ କହିଲେ, "ମୁଁ ହିଁ ତୁମ ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଆଣିଛି; ଯାଅ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କର।" ତା'ପରେ ଠାକୁର ଦୌଡ଼ି ଆସି କହିଲେ, "ମୋ ମାଆ କହୁଛନ୍ତି ଯେ ସେ ତୁମକୁ ଏଠାକୁ ଆଣିଛନ୍ତି।"

ଏହା ଶୁଣି ତୋତାପୁରୀ ମହାରାଜ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ। ସେ ନିର୍ଗୁଣ, ନିରାକାରଙ୍କର ଜଣେ ମହାନ ଭକ୍ତ ଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଏହି ଅଭିଜ୍ଞତା ମାଧ୍ୟମରେ, ସେ ସାକାର, ସଗୁଣଙ୍କର ପୂଜା କରିବାର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ମଧ୍ୟ ବୁଝିପାରିଲେ। ସେ ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ ନିର୍ଗୁଣ ଏବଂ ସଗୁଣ ଉଭୟ, ସେହି ଏକ ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ରୂପ।

ଯେପରି କି ସନ୍ଥ ଜ୍ଞାନେଶ୍ୱର ମହାରାଜ କୁହନ୍ତି,

"सगुण निर्गुण दोन्हीं ज्याची अंगे,
तो आमुच्याच संगे क्रीडा करी।"

ଅର୍ଥାତ୍, ସଗୁଣ ଏବଂ ନିର୍ଗୁଣ ଉଭୟ ସେହି ଗୋଟିଏ ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ଅଂଶ; ସେ ଉଭୟ ରୂପରେ ଆମ ସହିତ ଯୋଡି ହୁଅନ୍ତି। ସେ କେବଳ ସଗୁଣ, ସାକାର ଏବଂ ନିର୍ଗୁଣ, ନିରାକାର ନୁହଁନ୍ତି, ବରଂ ଉଭୟର ବାହାରେ ବା ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଅଛନ୍ତି।

ଶ୍ରୀଭଗବାନ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ କୁହନ୍ତି ଯେ," ଯିଏ ଅନନ୍ୟ ଭକ୍ତି ସହିତ ମୋତେ ପୂଜା କରେ, ଯିଏ ନିରନ୍ତର ମୋ ସହିତ ଜଡିତ ରହେ, ମୁଁ ନିଜେ ତାଙ୍କ ଯୋଗକ୍ଷେମ ବା ମଙ୍ଗଳର ଭାର ବହନ କରେ। ଏଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କର ଦିବ୍ୟ ବାଣୀ।

ଯେତେବେଳେ ମନ ସେହି ପରମ ପୁରୁଷ ପରମାତ୍ମାଙ୍କଠାରେ ବିଲୀନ ହୁଏ, **चित्त भरेल जे दैवा,"** ସେତେବେଳେ ମନରେ କୌଣସି ଅଶୁଦ୍ଧତା ନ ଥାଏ। ଅବିନାଶୀ ପରମାତ୍ମା ସର୍ବଦା ହୃଦୟରେ ବାସ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି, ଏବଂ ତା'ପରେ ହୃଦୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ, ଅବିଚଳ ପ୍ରସନ୍ନତା ଜାଗ୍ରତ ହୁଏ।

ଆମେ ବିଭିନ୍ନ ଦେବତାଙ୍କୁ ପୂଜା କରୁ - ଜ୍ଞାନ ପାଇଁ ଦେବୀ ସରସ୍ୱତୀ, ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଦେବୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ବାଧା ବିନାଶ ପାଇଁ ଭଗବାନ ଗଣେଶ, ଇତ୍ୟାଦି। ସମସ୍ତ ଦେବତା ସମାନ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଅନୁଯାୟୀ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡକୁ ପରିଚାଳନା କରନ୍ତି, ଯେପରି ସମସ୍ତ ବିଭାଗ ଜଣେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅଧୀନରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି।

ସନ୍ଥ ତୁକାରାମ ମହାରାଜ ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି ଯେ ନିର୍ଗୁଣ ଏବଂ ସଗୁଣ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କରିବା ହେଉଛି ଅଜ୍ଞତା। ଅନନ୍ୟ ଭକ୍ତି ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଏହି ସମସ୍ତ ରୂପରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ରହି ସେହି ଏକମାତ୍ର ପରମାତ୍ମା ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ସହିତ ସିଧାସଳଖ ସଂଯୋଗ।

ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଟଳ ଭକ୍ତି ସହିତ ତାଙ୍କର ସେବା କରନ୍ତି **"ଅଭିନବ ସେବା ଚିତ୍ତ ମ୍ୟାସି ଭରେଲ ଜେ ଦୈବା",** ଯାହାର ମନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ପରମାତ୍ମାଙ୍କଠାରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ, ସେ ପରମ ପ୍ରସାଦକୁ ବୁଝିପାରନ୍ତି ଏବଂ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରାପ୍ତ କରନ୍ତି।

9.23

ଯେଽପ୍ୟନ୍ୟଦେବତା ଭକ୍ତା, ଯଜନ୍ତେ ଶ୍ରଦ୍ଧୟାନ୍ୱିତ
ତେଽପି ମାମେବ କୌନ୍ତେୟ, ଯଜନ୍ତ୍ୟବିଧିପୂର୍ବକମ୍॥23॥

ହେ କୁନ୍ତୀନନ୍ଦନ! ଯେଉଁ ଭକ୍ତ (ମନୁଷ୍ୟ) ଶ୍ରଦ୍ଧାପୂର୍ବକ ଅନ୍ୟ ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ପୂଜା କରନ୍ତି, ସେମାନେ ବି ମୋତେ ହିଁ ପୂଜା କରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଅବିଧିପୂର୍ବକ କରନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ସେମାନେ ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ମୋ ଠାରୁ ଭିନ୍ନ ମନେ କରନ୍ତି।

ବିବେଚନ -

ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହୁଛନ୍ତି , "ଯେଉଁ ଭକ୍ତ ମୋତେ ଯେକୌଣସି ରୂପରେ ଭକ୍ତି ତଥା ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହିତ ପୂଜା କରନ୍ତି, ମୁଁ ସେମାନଙ୍କର ଭକ୍ତିକୁ ଦୃଢ଼ କରେ। ସେ ଅନୁରୂପ ଫଳ ପ୍ରାପ୍ତି କରନ୍ତି। ବ୍ୟବସ୍ଥାଟି ଯେକୌଣସି ମାଧ୍ୟମରେ ଦୃଶ୍ୟ ହେଉ ନା କାହିଁକି, ପରମ ଉତ୍ସ ହେଉଛନ୍ତି ସେହି ପରମାତ୍ମା। ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ, ନବରାତ୍ରି ଏବଂ ଦୀପାବଳି ଭଳି ସମସ୍ତ ପର୍ବର ମୂଳ ଭାବ ଦର୍ଶାଏ ଯେ ଆମର ବିଭିନ୍ନ ରୂପରେ ବା ପ୍ରକାରରେ ଉପାସନା ସତ୍ତ୍ୱେ, ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏକ ସମାନ ପରମ ସତ୍ତାଙ୍କ ଭକ୍ତିରେ ଲୀନ ଅଛୁ।"

ଯେକୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଧନ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ମାଧ୍ୟମରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଏ। ସ୍ୱୀକୃତି ମୁଖ୍ୟ ସ୍ତରରୁ ଆସେ, ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନିମ୍ନ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଏ, କିନ୍ତୁ ମୂଳ ଉତ୍ସ ଏକ ଥାଏ। ସେହିପରି, ଦେବତାମାନଙ୍କ ପୂଜା ମାଧ୍ୟମରେ ଆମେ ଯାହା ବି ଫଳ ପାଉ, ସେମାନଙ୍କର ବାସ୍ତବିକ ଉତ୍ସ ସ୍ୱୟଂ ପରମେଶ୍ୱର।

ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହୁଛନ୍ତି ଯେ," ବାସ୍ତବରେ ଭକ୍ତମାନେ ମୋତେ ହିଁ ପୂଜା କରନ୍ତି, କାରଣ ଦେବତାମାନେ ମୋଠାରୁ ପୃଥକ ନୁହଁନ୍ତି; ବରଂ ମୋର ଶକ୍ତି। ଯଦି ଆମେ ଗଣେଶ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ, କିମ୍ବା ମାତା ଜଗଦମ୍ବାଙ୍କୁ ସେମାନେ ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ସାକାର ସ୍ୱରୂପ -ଭାବ ସହିତ ଉପାସନା କରୁ, ତେବେ ଏହି ପୂଜା ଆମକୁ ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ୱ ଆଡ଼କୁ ନେଇଯାଇ ପାରିବ। ଠାକୁରଜୀ ମଧ୍ୟ ମାତା ଜଗଦମ୍ବାଙ୍କୁ ପରମାତ୍ମା- ତତ୍ତ୍ୱ ରୂପେ ପୂଜା କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏହା ମାଧ୍ୟମରେ ସେ ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତ କରିଥିଲେ। ତେଣୁ ପୂଜାରେ ଭାବ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ।
ଏହାକୁ ଏକ ଉଦାହରଣ ସହିତ ବୁଝାଯାଇପାରିବ। ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଅନେକ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଦେଇ ଆମ ଘରେ ପହଞ୍ଚେ: ଉଚ୍ଚ ଭୋଲଟେଜରେ ଉତ୍ପାଦକ ଷ୍ଟେସନରୁ, କ୍ରମାଗତ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର ମାଧ୍ୟମରେ, ଶେଷରେ 230 ଭୋଲ୍ଟ ଭାବରେ ଆମ ଘରେ ପହଞ୍ଚେ। ଜଣେ ଅଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତି ଭାବିପାରନ୍ତି ଯେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ କେବଳ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମରରୁ ଆସେ, କାରଣ ଏହା ସେଠାରେ ସଂଯୁକ୍ତ। କିନ୍ତୁ ଏକ ସାମଗ୍ରିକ ଦୃଷ୍ଟି ରଖିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଜାଣନ୍ତି ଯେ ପ୍ରକୃତ ଉତ୍ସ ହେଉଛି ଉତ୍ପାଦନ କେନ୍ଦ୍ର।
ଅଜ୍ଞ ଲୋକମାନେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ସୀମିତ ରୂପରେ ବିଭକ୍ତ ରୂପେ ଦେଖନ୍ତି ଏବଂ ସେହି ରୂପଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଲଢ଼ନ୍ତି। ଯେଉଁମାନେ ସାମଗ୍ରିକ ଜ୍ଞାନ ରଖନ୍ତି ସେମାନେ ବୁଝନ୍ତି ଯେ ସମସ୍ତ ରୂପ ଗୋଟିଏ ପରମ ପୁରୁଷଙ୍କଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଛି। ଏହି ସାମଗ୍ରିକ ଦୃଷ୍ଟି ଆମକୁ ଭ୍ରମରୁ ମୁକ୍ତ କରେ ଏବଂ ପରମସତ୍ୟ ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଅନୁଭବ କରିବାର ଯଥାର୍ଥତା ଦେଇଥାଏ।

9.24

ଅହଂ(ମ୍) ହି ସର୍ବଯଜ୍ଞାନାଂ(ମ୍), ଭୋକ୍ତା ଚ ପ୍ରଭୁରେବ ଚ
ନ ତୁ ମାମଭିଜାନନ୍ତି, ତତ୍ତ୍ୱେନାତଶ୍ଚ୍ୟବନ୍ତି ତେ ॥24॥

କାରଣ ମୁଁ ହିଁ ସମସ୍ତ ଯଜ୍ଞର ଭୋକ୍ତା ଓ ସ୍ୱାମୀ, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ମୋତେ ତତ୍ତ୍ୱତଃ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ, ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କର ପତନ ହୁଏ।

ବିବେଚନ: -

ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ସେ ସ୍ୱୟଂ ହିଁ ଏହି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିବା ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ପରିଚାଳନା କରନ୍ତି, **"ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତ ଯଜ୍ଞର ଉପଭୋକ୍ତା।"** ସବୁକିଛି ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ପାଇଁ, ତାଙ୍କ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଏବଂ ତାଙ୍କ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି। ସେ ହେଉଛନ୍ତି ପରମ ସତ୍ୟ। ସେହି ସମଗ୍ରତା, ପୂର୍ଣ୍ଣତାକୁ ବୁଝିବା ହେଉଛି ପ୍ରକୃତ ଭକ୍ତି।

ଯେଉଁମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତାକୁ ବୁଝିପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେ ଏହାକୁ ଶୈଶବ ଏବଂ ମାତୃତ୍ୱର ଉଦାହରଣ ଦେଇ ସ୍ପଷ୍ଟ କରନ୍ତି। ଜଣେ ଶିଶୁ ନିଜ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଦେଖେ, ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ମାତା ତାଙ୍କ ବ୍ୟାପକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଦେଖନ୍ତି। ସେହିପରି, ସାରତତ୍ତ୍ୱ ଏବଂ ସାରତତ୍ତ୍ୱତା ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଅଛି। ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ କେବଳ ସାରତତ୍ତ୍ୱକୁ (ରୂପ, ନାମ, ପଦ୍ଧତି) ଦେଖୁ ଏବଂ ସାରତତ୍ତ୍ୱତାକୁ ବୁଝି ନଥାଉ, ଅର୍ଥାତ୍ ସେହି ଏକ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ସତ୍ୟକୁ ଜାଣି ନ'ଥାଉ, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ବିଖଣ୍ଡିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ।

ଶାସ୍ତ୍ରରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ସାରତତ୍ତ୍ୱର ଅଜ୍ଞତାହେତୁ (ଅତଃଚ୍ୟବନ୍ତି) ଅର୍ଥାତ୍ ଆମେ ସତ୍ୟରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ହେଉ। ଆମେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିକୁ ବିଭାଜନ କରିବା ଆରମ୍ଭ କରୁ। ଆମେ ନିଜ ଉପାସନା ପଥକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପଥକୁ ହୀନ ବିବେଚନା କରି ସୀମା ଟାଣିଥାଉ। ଯେତେବେଳେ ଏହି ଅଜ୍ଞତା ବୃଦ୍ଧି ପାଏ, ମଣିଷ ପରସ୍ପରର ଉପାସନା ପଦ୍ଧତିକୁ ଅସମ୍ମାନ କରେ, ନିଜ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ ଲଢ଼େ ଏବଂ ଅଜାଣତରେ ସେହି ସୃଷ୍ଟିର ବିନାଶର କାରଣ ହୁଏ, ଯାହାର କି ସେମାନେ ସ୍ୱୟଂ ନିଜେ ଏକ ଏକ ଅଂଶ। ବାସ୍ତବରେ, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ସହିତ ସେମାନେ ଲଢ଼ନ୍ତି ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସମାନ ସେହି ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କର ହିଁ ଅଂଶ।
ଭକ୍ତିର ସାର ହେଉଛି ରୂପରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦେଖୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସାରତତ୍ତ୍ୱରେ ଏକତା ଦେଖିବା। ଯେତେବେଳେ ଏହି ସାମଗ୍ରିକ ଦୃଷ୍ଟି ଜାଗ୍ରତ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ହିଁ ପ୍ରକୃତ ଭକ୍ତି, ସତ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ସତ୍ୟ ଧର୍ମ ପରିପ୍ରକାଶ ପାଏ।

9.25

ଯାନ୍ତି ଦେବବ୍ରତା ଦେବାନ୍, ପିତୃ୍ନ୍ୟାନ୍ତି ପିତୃବ୍ରତ
ଭୂତାନି ଯାନ୍ତି ଭୂତେଜ୍ୟା, ଯାନ୍ତି ମଦ୍ୟାଜିନୋଽପି ମାମ୍॥25॥

(ସକାମଭାବରେ) ଦେବଗଣଙ୍କୁ ପୂଜା କରୁଥିବା ଲୋକେ (ଦେହତ୍ୟାଗ କରିବାପରେ) ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କର ଉପାସକ ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ଭୂତ-ପ୍ରେତଙ୍କର ଉପାସକ ଭୂତ-ପ୍ରେତଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୋର ଉପାସକ ମୋତେ ହିଁ ପ୍ରାପ୍ତ

ହୁଅନ୍ତି ।

ବିବେଚନ-

ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହୁଛନ୍ତି, - ଯେଉଁମାନେ ଦେବତାଙ୍କ ଉପାସନା କରନ୍ତି, ସେମାନେ ଦେବତାଙ୍କୁ ଲାଭ କରନ୍ତି କିମ୍ବା ଦେବଲୋକକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି। ଏମିତି ଲୋକମାନେ ପରମାତ୍ମାଙ୍କୁ ଦେବତାର ରୂପରେ ମାତ୍ର ଜାଣନ୍ତି। ସେମାନେ ପରମାତ୍ମାଙ୍କର ଅନନ୍ତ, ଅବିନାଶୀ ସ୍ୱରୂପକୁ ଚିହ୍ନି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ। ସେମାନେ ପରମାତ୍ମାଙ୍କର ତତ୍ତ୍ୱ ରୂପ କିମ୍ବା ମୂଳ ସ୍ୱରୂପକୁ ବୁଝି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ।

ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହୁଛନ୍ତି- "ଯଦି ମୋର ଆରାଧନା ପାଇଁ ତୁମର ମନ ଶୁଦ୍ଧ, ଭାବନା ପବିତ୍ର ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଅଟଳ ହୁଏ, ତେବେ ମୁଁ ସ୍ୱୟଂ ତୁମ ପାଖକୁ ଆସିବି, ତୁମର ଆରାଧନା ଗ୍ରହଣ କରିବି ଏବଂ ତୁମକୁ ମୋର ଚରଣରେ ସ୍ଥାନ ଦେବି।"

ପରମାତ୍ମାଙ୍କୁ ବାହ୍ୟ ଆଡମ୍ବର ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ। ସକାରାତ୍ମକ ଭାବନା ସହିତ, ସଜ୍ଜନ ଓ ସଦ୍ଭାବନାପୂର୍ଣ୍ଣ ଲୋକମାନଙ୍କ ସଂସର୍ଗରେ ରହିଲେ, ଆମ ମଧ୍ୟରେ ସକାରାତ୍ମକ, ଶୁଦ୍ଧ ଓ କଲ୍ୟାଣକାରୀ ଶକ୍ତିର ସଞ୍ଚାର ହୁଏ। ତେବେ ନକାରାତ୍ମକତା, ବିକାରଯୁକ୍ତ ଓ ବିଷାକ୍ତ ଅନ୍ତଃକରଣ ଥିବା ଲୋକଙ୍କ ସଙ୍ଗତିରେ ରହିଲେ, ସେହି ବିକାର ଧୀରେ ଧୀରେ ଆମ ମନରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରବେଶ କରିଥାଏ।

ଗୋସ୍ୱାମୀ ତୁଳସୀଦାସଜୀ ମଧ୍ୟ ଏହି ଉପଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି। ଭକ୍ତଙ୍କର ଏହି କରୁଣ ଆହ୍ୱାନ ତୁଳସୀଦାସଜୀଙ୍କ ଶବ୍ଦରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି—

" इति वदति तुलसी दास, शंकरशेष मुनि मनरंजनम्,
मम हृदय कंज निवास कुरू, कामादि खलदल गञ्जनम्"

ଅର୍ଥାତ୍-ହେ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀରାମ ! ମୋର ଅନ୍ତଃକରଣର ବିକାର— କାମ, କ୍ରୋଧ, ଲୋଭ, ମୋହ, ମଦ ଓ ମତ୍ସର— ମୋର ନିଜ ପ୍ରୟାସରେ ନଷ୍ଟ ହେଉନାହିଁ। ଯଦି ଆପଣ ସ୍ୱୟଂ ମୋର ହୃଦୟ-କମଳରେ ନିବାସ କରନ୍ତି, ତେବେ ସମସ୍ତ ବିକାର ସ୍ୱତଃ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ।

ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହୁଛନ୍ତି— ଅନ୍ତଃକରଣର ଶୁଦ୍ଧତା ହିଁ ଭକ୍ତିର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ। ପ୍ରେମ ଓ ନିଷ୍କାମ ଭାବନାର ଏକମାତ୍ର ରହସ୍ୟ। ଅବିକାରୀ ପରମାତ୍ମା ସହିତ ଯୋଡି ହେଇପାରିଲେ ହିଁ ଅନ୍ତଃକରଣର ବିକାରର କ୍ଷୟ ସମ୍ଭବ। ଏହାହିଁ ସନାତନ ଧର୍ମର ସୁନ୍ଦରତା। ଏଠାରେ ନଦୀମାନଙ୍କୁ ପୂଜା କରାଯାଏ, କାରଣ ସେମାନଙ୍କର ନିରନ୍ତର ପ୍ରବାହ ଆମ ମନ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବାହଶୀଳତା ଓ ଶୁଦ୍ଧତାର ଭାବ ଜାଗ୍ରତ କରେ। ପର୍ବତମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ଦିବ୍ୟତା ଓ ସ୍ଥିରତା ପାଇଁ ପୂଜା କରାଯାଏ। ଦେବତାଙ୍କ ଉପାସନା ଦ୍ୱାରା ଦୈବୀ-ଶକ୍ତି ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପିତ ହୁଏ ଏବଂ ସେଠାରୁ ପ୍ରେରଣା ଓ ବଳ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ। ସେହିପରି ପିତୃପୂଜା, ପିତୃବ୍ରତ ଓ ପିତୃଯଜ୍ଞର ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ମହତ୍ତ୍ୱ ରହିଛି। ଏହା ଆମକୁ କୃତଜ୍ଞତା, ସଂସ୍କାର ଓ ପରମ୍ପରା ସହିତ ଯୋଡ଼ିଥାଏ।

ପିତୃପୁରୁଷ ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେ ଆମକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ଦିଅନ୍ତି, ସେଥିପାଇଁ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଆଦି କର୍ମର ବିଶେଷ ମହତ୍ତ୍ୱ ଅଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି। ଭଗବାନ ସ୍ୱୟଂ କହୁଛନ୍ତି— ପିତରମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜ-ନିଜ ଅଧିକାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ବରଦାନ କରନ୍ତି। ପିତୃପୂଜା ଦ୍ୱାରା ପିତୃଲୋକ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପିତ ହୁଏ ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ଭୂତମାନଙ୍କର ଉପାସନା କରନ୍ତି, ସେମାନେ ଭୂତ-ତତ୍ତ୍ୱ ସହିତ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଥାନ୍ତି।

ଏଠାରେ 'ଭୂତ' ଶବ୍ଦର ଦୁଇଟି ଅର୍ଥ ବୁଝିବା ଯୋଗ୍ୟ। ପ୍ରଥମ ଅର୍ଥ— ପଞ୍ଚମହାଭୂତ: ପୃଥିବୀ, ଜଳ, ଅଗ୍ନି, ବାୟୁ ଓ ଆକାଶ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ସମଗ୍ର ସୃଷ୍ଟି ଗଠିତ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅର୍ଥ— ସ୍ଥୂଳ କିମ୍ବା ସୂକ୍ଷ୍ମ ସତ୍ତା, ଯାହା ସହିତ ଲୋକମାନେ ଭାବନାତ୍ମକ ଭାବେ ଜଡ଼ିତ ହୁଅନ୍ତି। ସଂସାରରେ କିଛି ଲୋକ କୌଣସି କଳାକାର, ଖେଳାଳି, ନେତା କିମ୍ବା କୌଣସି ପରଲୋକଗତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପୂଜା ଯୋଗ୍ୟ ମାନିବାକୁ ଲାଗନ୍ତି। କେହି ଅଭିନେତା-ଅଭିନେତ୍ରୀ, କେହି ଖେଳାଳି, କେହି ମନ୍ତ୍ରୀ— ଯାହା ସହିତ ମନ ଜଡ଼ିତ ହୁଏ, ମଣିଷ ସେଇ ସ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚେ ଏବଂ ସେହି ସ୍ତରର ଶକ୍ତି କିମ୍ବା ପ୍ରେରଣା ପାଏ। ଏହି ତତ୍ତ୍ୱ ଶ୍ରୀଭଗବାନଙ୍କ ଉପାସନାରେ ମଧ୍ୟ ସମାନ ଭାବେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଅଟେ ।

9.26

ପତ୍ରଂ(ମ୍) ପୁଷ୍ପଂ(ମ୍) ଫଳଂ(ନ୍) ତୋୟଂ(ୟଁ), ଯୋ ମେ ଭକ୍ତ୍ୟା ପ୍ରୟଚ୍ଛତି।
ତଦହଂ(ମ୍) ଭକ୍ତ୍ୟୁପହୃତମ୍, ଅଶ୍ନାମି ପ୍ରୟତାତ୍ମନଃ ॥9.26॥

ଯେଉଁ ଭକ୍ତ ପତ୍ର,ପୁଷ୍ପ, ଫଳ, ଜଳ ଆଦିକୁ (ଯଥାସାଧ୍ୟ ଓ ଅନାୟାସ ଲବ୍ଧ ବସ୍ତୁକୁ) ପ୍ରେମର ସହିତ ମୋତେ ପ୍ରଦାନ କରେ, ମୋଠାରେ ତଲ୍ଲୀନମନା ଭକ୍ତର ସେହି ପ୍ରେମ ସହକାରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଉପହାରକୁ ମୁଁ ଖାଇଦିଏ ଅର୍ଥାତ୍ ଗ୍ରହଣ କରେ।

ବିବେଚନ -

ଶ୍ରୀଭଗବାନ କୁହନ୍ତି ଯେ," ଭକ୍ତିର ସାରମର୍ମ ହେଉଛି ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରିସ୍ଥିତିରେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟରେ, ଶୁଦ୍ଧ ଭାବନା ଏବଂ ପ୍ରେମ ସହିତ ପରମାତ୍ମା ଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରିବା ଏବଂ ସବୁକିଛି ତାଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରିଦେବା । ମୋ ପାଇଁ ଭୌତିକ ବସ୍ତୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ମନର ଶୁଦ୍ଧ ଭକ୍ତି

ଏବଂ ପ୍ରେମ ହିଁ ପ୍ରଧାନ ଅଟେ । ପତ୍ର, ଫୁଲ, ଫଳ କିମ୍ବା ଜଳ ଯାହା ମଧ ଭକ୍ତ ପ୍ରେମ ଏବଂ ଭକ୍ତିରେ ଅର୍ପଣ କରେ, ମୁଁ ତାହା ଗ୍ରହଣ କରେ । ଭକ୍ତିର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ପ୍ରେମର ନିରନ୍ତର ପ୍ରବାହ । ଯେଉଁ ନିରନ୍ତର ପ୍ରେମ ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ଆଡକୁ ପ୍ରବାହିତ ହୁଏ, ଏହାକୁ ଭକ୍ତି କୁହାଯାଏ । ଏହି ଭକ୍ତି ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପର ଏବଂ ନିଷ୍କାମ ତଥା ବିନା ସର୍ତ୍ତରେ ହୋଇଥାଏ । ସନ୍ଥ ମହାତ୍ମାମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ଆମେ ଏହି ପ୍ରକାରର ଭକ୍ତିକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଥାଉ।

ସନ୍ଥ ତୁକାରାମ ମହାରାଜଙ୍କ ଜୀବନରେ ଏପରି ଏକ ଘଟଣା ଘଟିଥିଲା ଯେ ଶିବାଜୀ ମହାରାଜଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପଠାଯାଇଥିବା ପୋଷାକ ଏବଂ ଅଳଙ୍କାର ଦେଖି ସେ ବିଚଳିତ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲେ କାରଣ ସେ ଅନୁଭବ କରିଥିଲେ ଯେ ଭୌତିକ ବସ୍ତୁଗୁଡିକ ତାଙ୍କର ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ପ୍ରତି ଥିବା ପ୍ରେମରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କରିବ ନାହିଁ ତ? ତାଙ୍କ ପାଇଁ ପରମାତ୍ମା ଙ୍କ ସ୍ମରଣ ହିଁ ସର୍ବୋପରି ଥିଲା। ଏହି ଭାବକୁ ସେ କହିଛନ୍ତି:-

न मिळो खावया, न वाढो सन्तान, परि हां नारायण कृपा करी।

ଶ୍ରୀଭଗବାନ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ କହୁଛନ୍ତି ଯେ -

ଶୁଦ୍ଧ ଅନ୍ତଃକରଣ ଯୁକ୍ତ ଭକ୍ତ ଯେ କୌଣସି ଜିନିଷ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରେମ ପୂର୍ବକ ଅର୍ପଣ କରେ, ମୁଁ ତାହା କୁ ସ୍ୱୟଂ ସ୍ୱୀକାର କରେ, ତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରେ । ଶ୍ରାବଣ, ଚତୁର୍ମାସରେ ବେଲ ପତ୍ର ଅର୍ପଣ କରିବାର ପରମ୍ପରା ମଧ ଏହି ଭାବର ପରିପ୍ରକାଶ ଅଟେ ।

ଶ୍ରୀଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରେ ଛୋଟ-ବଡ଼ର କୌଣସି ଭେଦଭାବ ନ ଥାଏ, କି ଆଡ଼ମ୍ବର ର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନ ଥାଏ । ସେ କୁହନ୍ତି ମୋତେ ବସ୍ତୁ ଦରକାର ନାହିଁ, କେବଳ ଭାବ ଦରକାର । **ପତ୍ର-ଫୁଲ-ଫଳ-ତୋୟ(ପାଣି)** ମଧ ମୋର ହିଁ ସୃଷ୍ଟି; ତୁମେ କେବଳ ତାକୁ ସ୍ନେହରେ ମୋତେ ଅର୍ପଣ କରିଦିଅ ।

ଭକ୍ତି କେବଳ ପୂଜା ସ୍ଥଳ ମଧରେ ସୀମିତ ନୁହେଁ। ମହାଭାରତର ଯୁଦ୍ଧଭୂମିରେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତରରେ ଶ୍ରୀଭଗବାନ କୁହନ୍ତି ଯେ, "ଭକ୍ତିକୁ କର୍ମ ଲୋକରେ ପରିଣତ କରାଯାଇପାରିବ । ଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ନା ଫୁଲ ଅଛି, ନା ଜଳ ଅଛି, ନା ଶାନ୍ତି ରହିଥାଏ। ତେଣୁ ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହୁଛନ୍ତି, ତୁମେ ଯୁଦ୍ଧ କର୍ମ ମଧ ଯଦି ସମର୍ପଣ ଭାବନା ସହିତ କରିବ ତେବେ ତାହା ମଧ ଭକ୍ତିରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଯିବ ।"

9.27

ଯତ୍କରୋଷି ଯଦଶ୍ନାସି, ଯଜ୍ଜୁହୋଷି ଦଦାସି ଯତ
ଯତ୍ତପସ୍ୟସି କୌନ୍ତେୟ, ତତ୍କୁରୁଷ୍ୱ ମଦର୍ପଣମ୍ ॥27॥

ହେ କୁନ୍ତୀନନ୍ଦନ! ତୁମେ ଯାହା କିଛି କରୁଛ, ଯାହା କିଛି ଖାଉଛ, ଯେଉଁ ସବୁ ଯଜ୍ଞ କରୁଛ, ଯାହା କିଛି ଦାନ ଦେଉଛ ଓ ଯେଉଁ ସବୁ ତପ କରୁଛ, ସେ ସମସ୍ତ ମୋତେ ଅର୍ପଣ କରିଦିଅ।

ବିବେଚନ-

ଏଠାରେ ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହୁଛନ୍ତି କି," ତୁମେ ଯାହାକିଛି ଭୋଜନ କରୁଛ, ଯାହା ବି ଯଜ୍ଞ କରୁଛ ଓ ଆହୁତି ଦେଉଛ, ଯାହା ବି ଦାନ ଦେଉଛ ଏବଂ ତପ କରୁଛ, ସେ ସବୁକୁ ମୋତେ ହିଁ ଅର୍ପଣ କର ।"

ଏଠାରେ ଦାନର ଅର୍ଥ କେବଳ ଧନ ନୁହେଁ । ଅନ୍ନ, ବସ୍ତ୍ର, ବିଦ୍ୟା, ଜ୍ଞାନ, ଭୂମି, ସେବା ଆଦି ଯାହାକିଛି ବି ଆମେ ଦେଉଛୁ ତାହା ଦାନ ଅଟେ।ଏହି ପ୍ରକାରରେ ତପର ଅର୍ଥ କେବଳ ଉପବାସ ବା ଶାରୀରିକ କଷ୍ଟ ନୁହେଁ, ପରନ୍ତୁ ନିଜର ସ୍ୱଧର୍ମ ପାଳନ ପୂର୍ବକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କର୍ମ ପାଳନ କରିବା ହିଁ ବାସ୍ତବ ତପ।

ଯକ୍ଷଙ୍କର ପ୍ରଶ୍ନରେ ଯୁଧିଷ୍ଠିର କହିଥିଲେ, **तपःस्वधर्मवर्तित्वम् -** ଅର୍ଥାତ୍"ନିଜ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ନିଷ୍ଠା ପୂର୍ବକ ପାଳନ ହିଁ ତପ " ।

ଅର୍ପଣର ଅର୍ଥ କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ କେଉଁଠି ରଖିଦେବା ନୁହେଁ । ଅର୍ପଣର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ମନରେ ଏପରି ଭାବ ରଖିବା ଉଚିତ୍ ଯେ, "ଏହି କର୍ମ, ଏହି ସାମର୍ଥ୍ୟ ଏହି ଶକ୍ତି-ଇତ୍ୟାଦି ମୋର ନୁହେଁ । ମୋତେ ମିଳିଥିବା ଶରୀର, ପାଚନ ଶକ୍ତି, ସ୍ନାୟୁତନ୍ତ୍ର, ଶ୍ୱାସ - ପ୍ରଶ୍ୱାସ ସବୁକିଛି ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା।" ଗୀତାଗ୍ରନ୍ଥର ପଞ୍ଚଦଶ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହିଛନ୍ତି ଯେ," ମୁଁ ହିଁ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ଭିତରେ ରହି ଚାରି ପ୍ରକାରର ଅନ୍ନକୁ ଅଗ୍ନିର ରୂପ ନେଇ ହଜମ କରାଇ ଥାଏ।"

ଯେତେବେଳେ ଏହି ଭାବ ଜାଗ୍ରତ ହୁଏ କି ମୁଁ କର୍ତ୍ତା ନୁହେଁ, ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟ ଶ୍ରୀଭଗବାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସମାପିତ ହୋଇଥାଏ, ସେତେବେଳେ ହିଁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କର୍ମ ଅର୍ପଣରେ ପରିଣତ ହୋଇଥାଏ । ଯେଭଳି କେହି ଆମକୁ ମୁଦ୍ରିକାଟିଏ ଦେଲେ, ଦେବାଲୋକକୁ ଆମେ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଇଥାଉ, କିନ୍ତୁ ଅଙ୍ଗୁଳି ଦେଇଥିବା ମୂଳଉତ୍ସ ଶ୍ରୀଭଗବାନଙ୍କୁ ଭୁଲି ଯାଇଥାଉ, ସେହିଭଳି ଆମେ ସାଧନ ପାଇଁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଇଥାଉ କିନ୍ତୁ ମୂଳଦାତା ପରମାତ୍ମାଙ୍କୁ ଭୁଲିଯାଉ ।

ସନ୍ଥ ଜ୍ଞାନେଶ୍ୱର ମହାରାଜ ଏହି ଭାବକୁ ସୁନ୍ଦର ଭାବେ ପ୍ରକଟ କରିଛନ୍ତି ।

ते क्रियाजात आघवें।
जें जैसें निपजेल स्वभावें।
तें भावना करोनि करावें। माझिया मोहरा।।

ଯାହା ବି କ୍ରିୟା ହୁଏ ତାହା ଆମର ସ୍ୱଭାବ ଓ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବା କ୍ଷମତା ଅନୁସାରେ ହୋଇଥାଏ , ପରନ୍ତୁ ସେହି କ୍ଷମତା ବି ସେହି ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ଦାନ । ଏଥିପାଇଁ କର୍ମକୁ ସ୍ୱଛ, ନିର୍ମଳ, ବିଶୁଦ୍ଧ କରି ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ହାତରେ ସମର୍ପି ଦେବା ହିଁ ପ୍ରକୃତ ସମର୍ପଣ ଅଟେ।
ଏହି ଅଧ୍ୟାୟ ସନ୍ଥ ଜ୍ଞାନେଶ୍ୱର ମହାରାଜଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରିୟ ଥିଲା । ସେ କିଶୋର ଅବସ୍ଥାରେ ଏହାର ବିବେଚନା କରିଥିଲେ ଓ ଇଛା ସମାଧି ନେବା ସମୟରେ ଏହି ଅଧ୍ୟାୟର ଅନୁପଠନ କରାଇଥିଲେ। ଉକ୍ତ ଅଧ୍ୟାୟ ଆମକୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଏ ଯେ, ଭୋଜନ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ତପସ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ କର୍ମ ସମର୍ପଣ ଭାବରେ କରାଗଲେ ତାହା ଭକ୍ତି ରୂପ ନେଇଥାଏ ।

9.28

ଶୁଭାଶୁଭଫଲୈରେବଂ(ମ୍), ମୋକ୍ଷସେ କର୍ମବନ୍ଧନୈଃ
ସନ୍ନ୍ୟାସୟୋଗୟୁକ୍ତାତ୍ମା, ବିମୁକ୍ତୋ ମାମୁପୈଷ୍ୟସି ॥28॥

ଏହି ପ୍ରକାରେ ମୋତେ ଅର୍ପଣ କଲେ କର୍ମବନ୍ଧନରୁ ଏବଂ ସମସ୍ତ ଶୁଭ (ବିହିତ) ଓ ଅଶୁଭ (ନିଷିଦ୍ଧ) କର୍ମଫଳରୁ ତୁମେ ମୁକ୍ତ ହୋଇଯିବ। ତୁମେ ନିଜସମେତ ସବୁକିଛି ମୋତେ ଅର୍ପଣ କରି ଏବଂ ସବୁଥିରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ମୋତେ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ।

ବିବେଚନ-

ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହୁଛନ୍ତି," ହେ ଅର୍ଜୁନ ! ତୁମେ ଯୁଦ୍ଧର ଭୟାବହ ପରିଣାମକୁ ଚିନ୍ତାକରି ବିଚଳିତ ହେଉଛ । ତୁମ ମନରେ ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି କି ଏହି ଯୁଦ୍ଧରେ ଘଟିବାକୁ ଯାଉଥିବା ମୃତ୍ୟୁ ଲାଗି କାଳେ ତୁମେ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ହୋଇ ରହିଯିବ?"
ଶ୍ରୀଭଗବାନ ସ୍ପଷ୍ଟ କରୁଛନ୍ତି କି ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ରୂପରେ ଆସକ୍ତି ରହିତ ହୋଇ କରାଯାଇଥାଏ, ତାହାର ତ୍ରୁଟିଦୋଷ କର୍ତ୍ତା ଉପରେ ଲାଗେ ନାହିଁ । ଜୀବନରେ ମନୁଷ୍ୟକୁ କେତେବେଳେ ଶୁଭ କର୍ମ କରିବାକୁ ପଡିଥାଏ ତ କେତେବେଳେ ପରିସ୍ଥିତି ଅନୁସାରେ ଅଶୁଭ କର୍ମ ମଧ କରିବାକୁ ପଡିଥାଏ । ଅନେକ ଥର ଶୁଭ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯାଉଥିବା କର୍ମ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟକୁ କଷ୍ଟ ମଧ ପହଞ୍ଚି ଥାଏ । ବଡ଼ ବଡ଼ ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ହେଲେ କିଛି ଲୋକଙ୍କୁ ବିସ୍ଥାପିତ ହେବାକୁ ପଡିଥାଏ । ଏହାସବୁ ଜୀବନର ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ପରିସ୍ଥିତି ଅଟେ ।
ଆମେ ଭାବିଥାଉ କି ଶୁଭ କର୍ମ କଲେ ପୁଣ୍ୟ ମିଳିଥାଏ ଓ ଅଶୁଭ କାମରେ ପାପ ମିଳିଥାଏ । ଏହି ପାପ ପୁଣ୍ୟ ଦ୍ୱିଧାରେ ମନୁଷ୍ୟ ନିରନ୍ତର ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଏଠାରେ ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହୁଛନ୍ତି କି କର୍ମ ସନ୍ୟାସ ଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ଫଳାସକ୍ତିକୁ ତ୍ୟାଗ କରାଯାଇ ପାରିଲେ, ସାଧକ ଶୁଭ ଓ ଅଶୁଭ ଉଭୟ ଫଳରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ।
ଏହି ପ୍ରକାର କର୍ମ କରୁ କରୁ ମଧ ସେ କର୍ମ ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇଯାଏ । ପାପ-ପୁଣ୍ୟର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଉଠିଯାଇଥାଏ ଓ ମୋ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥାଏ।

ଏହା ହିଁ ହେଉଛି କର୍ମଯୋଗର ରହସ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ - ଶୁଭ ଏବଂ ଅଶୁଭ ଫଳାସକ୍ତିର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଉଠି ସମତ୍ୱ ଭାବରେ କର୍ମ କରି ପରମାତ୍ମାଙ୍କଠାରେ ବିଲୀନ ହୋଇଯିବା ବିଧେୟ ।

9.29

ସମୋଽହଂ(ମ୍) ସର୍ବଭୂତେଷୁ, ନ ମେ ଦ୍ୱେଷ୍ୟୋଽସ୍ତି ନ ପ୍ରିୟଃ
ୟେ ଭଜନ୍ତି ତୁ ମାଂ(ମ୍) ଭକ୍ତ୍ୟା, ମୟି ତେ ତେଷୁ ଚାପ୍ୟହମ୍॥29॥

ସବୁ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଠାରେ ମୁଁ ସମାନ। ସେହି ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୋର କେହି ଦ୍ୱେଷ୍ୟ ନୁହନ୍ତି କିମ୍ବା କେହି ପ୍ରିୟ ନୁହନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଯେଉଁମାନେ ମୋତେ ପ୍ରେମ ସହକାରେ ଭଜନ୍ତି, ସେମାନେ ମୋ ଠାରେ ଥାଆନ୍ତି ଓ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ଠାରେ ଥାଏ।

ବିବେଚନ-:

ଏଠାରେ,ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହିଛନ୍ତି ଯେ," ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ମୁଁ ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ପ୍ରତି ସମ ଭାବାପନ୍ନ। ମୋର କାହା ପ୍ରତି ଘୃଣା ନାହିଁ, କିମ୍ବା

ମୁଁ କାହା ପ୍ରତି ବିଶେଷ ପ୍ରେମ ରଖେନାହିଁ। ତଥାପି, ଯେଉଁମାନେ ମୋତେ ଭକ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରେମ ସହିତ ପୂଜା କରନ୍ତି ସେମାନେ ମୋ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ରୁହନ୍ତି, ଏବଂ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ରହେ।"

ଶ୍ରୀଭଗବାନ କେବେ ପକ୍ଷପାତୀ ନୁହଁନ୍ତି। ସେ ଜଳ, ଆଲୋକ ଏବଂ ବର୍ଷା ପରି। ଯେପରି ଜଳ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସମାନ, ଯେପରି ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଏବଂ ସର୍ବନିକୃଷ୍ଟ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କରେ ନାହିଁ, ସେହିପରି, ପରମେଶ୍ୱର ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ସମାନ ଭାବରେ ତାଙ୍କର କୃପା ବୃଷ୍ଟି ବୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି।
ଶ୍ରୀଭଗବାନଙ୍କୁ ବର୍ଷା ପରି ବିବେଚନା କରାଯିବା ଉଚିତ। ବର୍ଷା ସବୁ କ୍ଷେତରେ ସମାନ ଭାବରେ ପଡ଼େ, କିନ୍ତୁ ଫସଲ କ୍ଷେତରେ ବୁଣାଯାଇଥିବା ବିହନର ପ୍ରକାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ। ପାର୍ଥକ୍ୟ କୃପା ନୁହେଁ, ବରଂ ଏହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାର କ୍ଷମତାରେ ଅଛି। ଯେପରି ମୋବାଇଲ୍ ଫୋନ୍ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲେ ଯୋଗାଯୋଗ ଅସମ୍ଭବ,ନେଟୱାର୍କ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ସେହିପରି, ଶୀଭଗବାନ ସବୁଠାରେ ସମାନ ଭାବରେ ଉପସ୍ଥିତ, କିନ୍ତୁ ଭକ୍ତ ଭକ୍ତି ସହିତ ସଂଯୋଗ ହେଲେ ହିଁ ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ସହ ସଂଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ।
ଗୁରୁଦେବ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଏହି ଅଧ୍ୟାୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ। ଶ୍ରୀଭଗବାନ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ସେ ପାପୀମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆଲିଙ୍ଗନ କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଭୁଲକୁ ଶୁଦ୍ଧ କରନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖୀ କରାନ୍ତି। ଏହା ଏହି ଶ୍ଳୋକ ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶ୍ଳୋକଗୁଡ଼ିକର କରୁଣାପୂର୍ଣ୍ଣ ବାର୍ତ୍ତା। ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରେମ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସମାନ, ଏବଂ ଭକ୍ତି ହେଉଛି ସେହି ପ୍ରେମକୁ ଅନୁଭବ କରିବାର ମାଧ୍ୟମ।

9.30

ଅପି ଚେତ୍ସୁଦୁରାଚାରୋ, ଭଜତେ ମାମନନ୍ୟଭାକ୍
ସାଧୁରେବ ସ ମନ୍ତବ୍ୟଃ(ସ୍), ସମ୍ୟଗ୍ବ୍ୟବସିତୋ ହି ସଃ ॥30॥

ଯଦି କୌଣସି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁରାଚାରୀ ମଧ୍ୟ ଅନନ୍ୟଭାବରେ ମୋତେ ଭଜେ, ତେବେ ତାକୁ ନିଶ୍ଚିତରୂପେ ସାଧୁ ବୋଲି ମାନିବା ଉଚିତ। କାରଣ ସେ ଉତ୍ତମରୂପେ ଦୃଢ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରି ନେଇଛି।

ବିବେଚନ-

ଏଠାରେ, ଶ୍ରୀଭଗବାନ ଜଣେ ସାଧାରଣ ଦୁଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିଷୟରେ କହୁନାହାଁନ୍ତି, ବରଂ ଜଣେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁରାଚାରୀ, ଦୁଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିଷୟରେ କହୁଛନ୍ତି। "ଯଦି ମହର୍ଷି ବାଲ୍ମୀକିଙ୍କ ପରି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ମୋତେ ଅଟଳ ଭକ୍ତିର ସହିତ ପୂଜା କରନ୍ତି, ମୋ ନାମକୁ ସ୍ମରଣ କରନ୍ତି ଏବଂ ଅନୁତାପ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କର ବିବେକ ଶୁଦ୍ଧ କରାନ୍ତି, ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ଜଣେ ସନ୍ଥ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯିବା ଉଚିତ। ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ଜୀବନକୁ ବିଚାରକୁ ନିଆଯିବ ନାହିଁ। କୁହାଯାଏ ଯେ, ନଦୀର ଉତ୍ପତ୍ତି ଏବଂ ଜଣେ ସାଧୁସନ୍ଥଙ୍କ ବଂଶକୁ ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଏ ନାହିଁ।
सम्यग्व्यवसितः(ସମ୍ୟଗ୍ବ୍ୟବସିତ)ର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ,ଜଣେ ପ୍ରକୃତରେ ଜୀବନର ଦୁଷ୍ଟତାରୁ ନିଜକୁ ଦୂରେଇ ରଖିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା। ଏହା କେବଳ ଭୁଲ କରିଥିବାର ସ୍ୱୀକାର ଏବଂ ତାପରେ ପୁନଶ୍ଚ ସେଇ ଭୁଲ୍‌ର ପୁନରାବୃତ୍ତି ନୁହେଁ; ବରଂ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଦୋଷର ନିବୃତ୍ତି ପାଇଁ ଏକ ଦୃଢ଼ ଭାବନାକୁ ଜାଗ୍ରତ କରିବା।
ସନ୍ଥ ଜ୍ଞାନେଶ୍ୱର ମହାରାଜ ଏହି ଭାବନାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ କରୁଣା ସହିତ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ଶ୍ରୀଭଗବାନଙ୍କ ପାଠଶାଳାରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରବେଶ ଅଛି। ଏହା ଏପରି ଏକ ପାଠଶାଳା, ଯେଉଁଠାରେ ପ୍ରବେଶ କେବଳ ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ନୁହେଁ ବରଂ ପାଠଶାଳା ତ୍ୟାଗକରି ଯାଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଉନ୍ମୁକ୍ତ। ଶ୍ରୀଭଗବାନ ସେପରି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ଯିଏ କୁହନ୍ତି, "ମୁଁ ପାପୀ, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ଶରଣରେ ଆସିଛି।"

ଯେତେବେଳେ କାହାର ପଶ୍ଚାତାପ ହୁଏ, ଆଖିରୁ ଲୁହ ବହିଯାଏ ଏବଂ ହୃଦୟ ଚିତ୍କାର କରେ, "ହେ ପ୍ରଭୁ,ଏବେ ମୋର ଜୀବନ ନଷ୍ଟ ,ଅର୍ଥହୀନ ନ ହେଉ।" ଶ୍ରୀଭଗବାନ କୁହନ୍ତି ଯେ, ସେ ପ୍ରକୃତରେ ଜଣେ ସନ୍ଥ। ଏପରି ବ୍ୟକ୍ତି ଶୀଘ୍ର ଜଣେ ଧର୍ମାତ୍ମା ବ୍ୟକ୍ତି ହୋଇଯାଆନ୍ତି।
क्षिप्रं भवति धर्मात्मा।
ଭଗବାନ ଏହା ମଧ୍ୟ ସୂଚାଇ ଦେଉଛନ୍ତି ଯେ ଜ୍ଞାନୀମାନଙ୍କର ଜ୍ଞାନର ଅହଂକାର ବିକଶିତ ହୋଇପାରେ, କର୍ମଯୋଗୀମାନେ କର୍ମର ଅହଂକାର ବିକଶିତ କରିପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଅନୁତାପ ଦ୍ୱାରା ପବିତ୍ର ହୋଇଥିବା ଭକ୍ତ ବିନମ୍ର ସିଦ୍ଧ ହୁଏ। ଏହି କାରଣରୁ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଗତି ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ ହୁଏ ଏବଂ ସେମାନେ ଶୀଘ୍ର ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଅଗ୍ରସର ହୁଅନ୍ତି।

9.31

କ୍ଷିପ୍ରଂ(ମ୍) ଭବତି ଧର୍ମାତ୍ମା, ଶଶ୍ୱଚ୍ଛାନ୍ତିଂ(ନ୍) ନିଗଚ୍ଛତି
କୌନ୍ତେୟ ପ୍ରତିଜାନୀହି, ନ ମେ ଭକ୍ତଃ(ଫ୍) ପ୍ରଣଶ୍ୟତି ॥31॥

ସେ ତତ୍ କ୍ଷଣାତ୍ ଧର୍ମାତ୍ମା ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ଚିରସ୍ଥାୟୀ ଶାନ୍ତି ଲାଭ କରେ। ହେ କୁନ୍ତୀନନ୍ଦନ ! ତୁମେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କର ଯେ, ମୋ ଭକ୍ତର ପତନ ହୁଏ ନାହିଁ।

ବିବେଚନ:

ଶ୍ରୀଭଗବାନ କୁହନ୍ତି, "ହେ କୌନ୍ତେୟ, ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଜାଣ ଯେ ମୋର ଭକ୍ତର କେବେ କ୍ଷତି ହୁଏ ନାହିଁ କିମ୍ବା ମୋଠାରୁ କେବେ ଦୂର ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ।

ଯେପରି ଏକ ଗୁରୁତର ଦୁର୍ଘଟଣାଗ୍ରସ୍ତ ରୋଗୀ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ, ଡାକ୍ତରମାନେ ଅନ୍ୟ ରୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ପ୍ରଥମେ ଜରୁରୀ ସେବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଆନ୍ତି, ସେହିପରି, ଶ୍ରୀଭଗବାନ ବିପଥଗାମୀ ହୋଇ ସଠିକ୍ ପଥରେ ଫେରି ଆସିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବିଶେଷ କରୁଣା ସହିତ ଆଲିଙ୍ଗନ କରନ୍ତି।

ଏହି ଭାବନାକୁ ଏକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶାଯାଇଛି। ଜଣେ ପିତାଙ୍କର ଦୁଇଟି ପୁଅ ଥିଲେ। ବଡ଼ ପୁଅ ଧାର୍ମିକ ଥିଲା ଏବଂ ଘରେ ରହିଲା; ସାନ ପୁଅ ଭୁଲ୍ ରାସ୍ତାକୁ ଆପଣେଇ ଗୃହ ତ୍ୟାଗ କଲା। ଯେତେବେଳେ ସେ ଅନୁତାପ କରି ଫେରିଲା, ପିତା ତା ଫେରିବା ପରେ ଏକ ସ୍ୱାଗତ ଉତ୍ସବ ପାଳନ କଲେ। ବଡ଼ ପୁଅ ଅଭିଯୋଗ କଲା, କିନ୍ତୁ ପିତା କହିଲେ, "ତୁମେ ସବୁବେଳେ ମୋ ସହିତ ଥିଲ। କେବଳ ମାତ୍ର ହଜି ଯାଇଥିଲ ଏବଂ ଏବେ ଫେରି ଆସିଛ, ତା ପାଇଁ ଆନନ୍ଦିତ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ।"

ଶ୍ରୀଭଗବାନ ସେହି ଭକ୍ତକୁ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ପ୍ରେମ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ଯିଏ ଭୁଲରେ ବିପଥଗାମୀ ହୋଇଥାଏ କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଅନୁତାପ ସହିତ ପୁଣି ସଠିକ୍ ପଥକୁ ଫେରି ଆସିଥାଏ। ଯେତେବେଳେ ଅନ୍ତଃକରଣରେ ଦୋଷ ନିବୃତ୍ତିର ପ୍ରକୃତ ସଦ୍ଭାବନା ଜାଗ୍ରତ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ଶ୍ରୀଭଗବାନ ଆଶ୍ୱାସନା ଦିଅନ୍ତି ଯେ, ତାଙ୍କର ଦ୍ୱାର କେବେ ଉକ୍ତ ବ୍ଯକ୍ତି ପାଇଁ ବନ୍ଦ ହେବନାହିଁ।

ଶ୍ରୀଭଗବାନ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଅନ୍ତି ଯେ, ଯିଏ ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଭକ୍ତି ସହିତ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସେ ସେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବ।

9.32

ମାଂ(ମ୍) ହି ପାର୍ଥ ବ୍ୟପାଶ୍ରିତ୍ୟ, ୟେଽପି ସ୍ୟୁଃ(ଫ୍) ପାପୟୋନୟଃ
ସ୍ତ୍ରିୟୋ ବୈଶ୍ୟାସ୍ତଥା ଶୂଦ୍ରାଃ(ସ୍), ତେଽପି ୟାନ୍ତି ପରାଂ(ଙ୍) ଗତିମ୍ ॥32॥

ହେ ପୃଥାନନ୍ଦନ! ଯେଉଁମାନେ ପାପଯୋନିସମ୍ଭୂତ ତଥା ଯେଉଁମାନେ ନାରୀ, ବୈଶ୍ୟ ଓ ଶୁଦ୍ର, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସର୍ବୋତଭାବେ ମୋର ଶରଣାପନ୍ନ ହୋଇ ନିଃସନ୍ଦେହରେ ପରମଗତି ଲାଭ କରନ୍ତି।

ବିବେଚନ -

ଶ୍ରୀ ଭଗବାନ କହିଛନ୍ତି ଯେ —

"मां हि पार्थ व्यपाश्रित्य येऽपि स्युः पापयोनयः।
स्त्रियो वैश्यास्तथा शूद्रास्तेऽपि यान्ति परां गतिम्।"

ହେ ଅର୍ଜୁନ, ଯିଏ ମୋର ଶରଣକୁ ଆସେ- ଯଦିଓ ସିଏ ତଥାକଥିତ "ପାପଗର୍ଭରେ ଜନ୍ମ" ହେଇଥାଉ, ନାରୀ ହେଉ, ବୈଶ୍ୟ ହେଉ, କିମ୍ବା ଶୁଦ୍ର ହେଉ - ସମସ୍ତେ ପରମଗତି ବା ମୋକ୍ଷ ପ୍ରାପ୍ତ କରନ୍ତି।

ଏଠାରେ, ଶ୍ରୀଭଗବାନ କାହାକୁ ଖରାପ କିମ୍ବା ନୀଚ ବୋଲି ଆଖ୍ୟା ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ। ସେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରନ୍ତି ଯେ ଭକ୍ତିର ପଥ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଖୋଲା, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଜୀବନ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିବେଚନା ଏବଂ ଆତ୍ମ-ପରିବର୍ତ୍ତନର ଶକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରିପାରି ନାହିଁ, ଯେଉଁମାନେ ନିଜ ଯୋଗ୍ୟତା ପୂର୍ବକ ଜ୍ଞାନସାଧନା, ଆଧାତ୍ମିକ ଅଭ୍ୟାସ ପ୍ରାପ୍ତ କରିପାରି ନାହାଁନ୍ତି।

ଏହାର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ ଅନ୍ୟାୟକାରୀ ମାନେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ବରଂ ଜନ୍ମ, ସାମାଜିକ ସ୍ଥିତି କିମ୍ବା ବୌଦ୍ଧିକ କ୍ଷମତା ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ନୁହେଁ। ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ସୀମାକୁ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ଏବଂ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଆଶ୍ରୟ ନିଅନ୍ତି, ସେହି ଆଶ୍ରୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖୀ କରିଥାଏ।

ଏହି ଶ୍ଳୋକର ମୂଳ ବାର୍ତ୍ତା ହେଉଛି:-

ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବାର ପଥ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସମାନ ଭାବରେ ଖୋଲା। ଯେଉଁଠାରେ ଜ୍ଞାନ ଏବଂ ବିବେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଜୀବନରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେଠାରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ ବା ଶରଣାଗତି ଜୀବନରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣି ପାରିଥାଏ।

9.33

କିଂ(ମ୍) ପୁନର୍ବ୍ରାହ୍ମଣାଃ(ଫ୍) ପୁଣ୍ୟା, ଭକ୍ତା ରାଜର୍ଷୟସ୍ତଥା
ଅନିତ୍ୟମସୁଖଂ(ମ୍) ଲୋକମ୍, ଇମଂ(ମ୍) ପ୍ରାପ୍ୟ ଭଜସ୍ୱ ମାମ୍॥33॥

ପୁଣି ପବିତ୍ର ଆଚରଣସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଏବଂ ଋଷିସ୍ବରୂପ କ୍ଷତ୍ରୀୟ ଭଗବାନଙ୍କର ଭକ୍ତ ହେଲେ ସେମାନେ ଯେ ପରମଗତି ଲାଭ କରିବେ, ଏଥିରେ କହିବାର କଣ ଅଛି ! ତେଣୁ ଏହି ଅନିତ୍ୟ ଓ ସୁଖରହିତ ଶରୀର ପାଇ ତୁମେ ମୋତେ ଭଜ।

ବିବେଚନ-:
ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଈଶ୍ୱର ଏହି ଜଗତର ପ୍ରକୃତ ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି - ଏହି ଜଗତ ଅନିତ୍ୟ ଏବଂ ଦୁଃଖମୟ।
ଏଠାରେ ସୁଖ ସ୍ଥାୟୀ ନୁହେଁ, ଏବଂ ଯାହା ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ତାହା ଦିନେ ନା ଦିନେ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ।
ଏହି ଜଗତରେ ମାନବ ଶରୀର ପାଇବା ଏକ ଦୁର୍ଲଭ ସୁଯୋଗ। ଏହି ଶରୀର ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ଜଣେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିପାରିବ।

ଶ୍ରୀଭଗବାନ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ କୁହନ୍ତି, "**माम् भजस्व**"(ମାମ୍ ଭଜସ୍ୱ,)" - ଅର୍ଥାତ୍ , "ମୋତେ ଭକ୍ତି, ପୂଜା କର, ମୋତେ ସ୍ମରଣ କର।"
ଯେଉଁମାନେ ଏହି ଅନିତ୍ୟ ଏବଂ ଦୁଃଖମୟ ଜଗତରେ ରହି ଶ୍ରୀଭଗବାନଙ୍କର ଶରଣାଗତ ହୁଅନ୍ତି ସେମାନେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚିବେ, କାରଣ ଭକ୍ତି ହେଉଛି ଏକମାତ୍ର ସରଳ ଏବଂ ନିଶ୍ଚିତ ପଥ ଯାହା ଏହି ସଂସାରରୁ ମୋକ୍ଷ କରିଥାଏ।

9.34

ମନ୍ମନା ଭବ ମଦ୍ଭକ୍ତୋ, ମଦ୍ୟାଜୀ ମାଂ(ନ୍) ନମସ୍କୁରୁ
ମାମେବୈଷ୍ୟସି ଯୁକ୍ତ୍ୱୈବମ୍, ଆତ୍ମାନଂ(ମ୍) ମତ୍ପରାୟଣଃ ॥34॥

ମୋ ଠାରେ ମନ ଲଗାଅ, ମୋର ଭକ୍ତ ହୁଅ, ମୋର ପୂଜନ କର, ମୋତେ ପ୍ରଣାମ କର । ଏପରିଭାବରେ ଆତ୍ମାକୁ ମୋଠାରେ ଲଗାଇ ମୋର ପରାୟଣ ହେଲେ ତୁମେ ମୋତେ ନିଶ୍ଚୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ।

ବିବେଚନ -
ଶ୍ରୀଭଗବାନ ଅଧ୍ୟାୟର ଶେଷ ଶ୍ଳୋକରେ ଭକ୍ତିର ସାରତତ୍ତ୍ୱ ବୁଝାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟରେ ସେହି ଶ୍ଳୋକକୁ ପୁନରାବୃତ୍ତି କରିଛନ୍ତି।
ଶ୍ରୀଭଗବାନ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ କହିଛନ୍ତି,"ତୁମେ ଏହିପରି ଭାବରେ ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କର।" ଏହା ହିଁ ହେଉଛି ଭକ୍ତିର ସରଳ ଏବଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପଥ।
मन्मना भव - (ମନ୍ମନା ଭଓ) -ନିଜ ମନକୁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଉପରେ କେନ୍ଦ୍ରିତ କରନ୍ତୁ। ମନ ହେଉଛି ଚିନ୍ତାଧାରା ଏବଂ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର କେନ୍ଦ୍ର; ଯେତେବେଳେ ମନ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଉପରେ କେନ୍ଦ୍ରିତ ହେଇଯିବ, ତେବେ ସେତେବେଳେ ଜୀବନର ଦିଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବ।
मद्भक्तो भव - (ମଦଭକ୍ତୋ ଭଓ) - ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ପ୍ରେମ କରନ୍ତୁ। ଭକ୍ତି କେବଳ ବାହ୍ୟ ଆଚରଣରୁ ନୁହେଁ, ପ୍ରେମରୁ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ।
मद्याजी भव - (ମଦ୍ୟାଜୀ ଭବ) - ପ୍ରେମରେ ନିଷ୍କ୍ରିୟ ରୁହନ୍ତୁ ନାହିଁ; ତାଙ୍କ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ। ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପାଇଁ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ପ୍ରକୃତରେ ପୂଜା।
मां नमस्कुरु - (ମାଂ ନମସ୍କୁରୁ) - ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତୁ। ଆପଣଙ୍କର ଅହଂକାର ଏବଂ ଚିନ୍ତାକୁ ତ୍ୟାଗ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ଆପଣଙ୍କ ଜୀବନକୁ ତାଙ୍କ ପାଦରେ ସମର୍ପଣ କରନ୍ତୁ।
मत्परायणः - (ମତ୍ପାରାୟଣ:) - ମୋତେ ଆପଣଙ୍କ ଜୀବନର କେନ୍ଦ୍ର କରନ୍ତୁ ତେବେ ଭବିଷ୍ୟତ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରିବାର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ରହିବ ନାହିଁ।
ଭଗବାନ କହିଛନ୍ତି ଯେ," ଯିଏ ଏହି ଭାବରେ ଜୀବନ ବ୍ୟତୀତ କରେ, ସେ ମୋତେ ହିଁ ପ୍ରାପ୍ତ କରେ।"

ଗୀତାର ବିଶେଷତ୍ୱ ହେଉଛି, ଏହା ଜୀବନର ଅଲୌକିକ ଏବଂ ଲୌକିକ ଉଭୟ ଜୀବନ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରାଏ।
ପରମାତ୍ମା ପ୍ରାପ୍ତି-ନିଜସ୍ୱ ପ୍ରକୃତିର ଜ୍ଞାନ ହେଉଛି ଅଲୌକିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ଅଧ୍ୟୟନ, ବିଜ୍ଞାନ, କ୍ରୀଡା, ସଙ୍ଗୀତ କିମ୍ବା କଳା ଏହିସବୁ ଲୌକିକ ବା

ସାଂସାରିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ।
ଏହି ପାଞ୍ଚଟି ସୂତ୍ର ଉଭୟ ପାଇଁ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ। ମନ,ପ୍ରେମ,କାର୍ଯ୍ୟ- ସବୁରେ ସମର୍ପିତ ହୋଇ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ଜୀବନର କେନ୍ଦ୍ର କରିବା ଉଚିତ୍।
ଶ୍ରୀଭଗବାନ କୁହନ୍ତି ଯେ," ଯିଏ ମୋଠାରେ ଶରଣ ନିଏ, ମୁଁ ତାକୁ ତୁରନ୍ତ ଗ୍ରହଣ କରେ, ଯେପରି ଜଣେ ପିତା ତାଙ୍କର ବିପଥଗାମୀ ସନ୍ତାନକୁ ଫେରିପାଇବା ପରେ ସ୍ନେହରେ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି। ସେହିପରି ଶ୍ରୀଭଗବାନ କୁହନ୍ତି ଯେ," ଯଦି ମୋତେ ଭୁଲିଯାଇ ଦିଗଭ୍ରଷ୍ଟ ଭକ୍ତ ପୁଣି ମୋ ପାଖକୁ ଫେରି ଆସେ, ତେବେ ମୁଁ ତାକୁ ମୋ ଶରଣରେ ସ୍ଥାନ ଦିଏ ଏବଂ ତାକୁ ସବୁକିଛି ଦିଏ।"
ଶ୍ରୀଭଗବାନ କୁହନ୍ତି ଯେ, ଯିଏ ମୋଠାରେ ଶରଣ ନିଏ, ସେ କେବେ ମୋଠାରୁ ଦୂରକୁଯାଏ ନାହିଁ, ସେ ସର୍ବଦା ମୋ ସହିତ ସଂଲଗ୍ନ ରହିଥାଏ। ମୁଁ ତାକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି ଉଚିତ୍ ପଥରେ ନେଇଯାଏ।"
ଶ୍ରୀଭଗବାନ କୁହନ୍ତି ଯେ," ଯେଉଁ ଭକ୍ତ ମୋ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧାବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଭକ୍ତି ରଖେ, ସେ ମୋ ପାଖକୁ ଆସେ ଏବଂ ମୁଁ ତାକୁ ସବୁକିଛି ଦିଏ।"
ଶ୍ରୀଭଗବାନ କୁହନ୍ତି ଯେ," ଯିଏ ମୋଠାରେ ଶରଣ ନିଏ, ମୁଁ ତାକୁ ତାର ସମସ୍ତ ପାପରୁ ମୁକ୍ତ କରେ ଏବଂ ତାକୁ ମୋ ନିକଟରେ ସ୍ଥାନ ଦିଏ।
ସେଥିପାଇଁ ଏହି ଅଧ୍ୟାୟ କେବଳ ଭକ୍ତି ନୁହେଁ, ସମଗ୍ର ଜୀବନକୁ ସଫଳ ଏବଂ ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାର ପଥ ଦେଖାଏ। ଏହା ସହିତ, ଆଜିର ବିବେଚନ ସତ୍ର ସମାପ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ସତ୍ର ଆରମ୍ଭ ହେଲା।
ଶ୍ରୀଭଗବାନ କୁହନ୍ତି ଯେ," ଯିଏ ମୋଠାରେ ଶରଣ ନିଏ, ମୁଁ ତାକୁ ତୁରନ୍ତ ଗ୍ରହଣ କରେ, ଯେପରି ଜଣେ ପିତା ତାଙ୍କର ବିପଥଗାମୀ ସନ୍ତାନକୁ ଫେରିପାଇବା ପରେ ସ୍ନେହରେ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି। ସେହିପରି ଶ୍ରୀଭଗବାନ କୁହନ୍ତି ଯେ," ଯଦି ମୋତେ ଭୁଲିଯାଇ ଦିଗଭ୍ରଷ୍ଟ ଭକ୍ତ ପୁଣି ମୋ ପାଖକୁ ଫେରି ଆସେ, ତେବେ ମୁଁ ତାକୁ ମୋ ଶରଣରେ ସ୍ଥାନ ଦିଏ ଏବଂ ତାକୁ ସବୁକିଛି ଦିଏ।"
ଶ୍ରୀଭଗବାନ କୁହନ୍ତି ଯେ, ଯିଏ ମୋଠାରେ ଶରଣ ନିଏ, ସେ କେବେ ମୋଠାରୁ ଦୂରକୁଯାଏ ନାହିଁ, ସେ ସର୍ବଦା ମୋ ସହିତ ସଂଲଗ୍ନ ରହିଥାଏ। ମୁଁ ତାକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି ଉଚିତ୍ ପଥରେ ନେଇଯାଏ।"
ଶ୍ରୀଭଗବାନ କୁହନ୍ତି ଯେ," ଯେଉଁ ଭକ୍ତ ମୋ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧାବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଭକ୍ତି ରଖେ, ସେ ମୋ ପାଖକୁ ଆସେ ଏବଂ ମୁଁ ତାକୁ ସବୁକିଛି ଦିଏ।"
ଶ୍ରୀଭଗବାନ କୁହନ୍ତି ଯେ," ଯିଏ ମୋଠାରେ ଶରଣ ନିଏ, ମୁଁ ତାକୁ ତାର ସମସ୍ତ ପାପରୁ ମୁକ୍ତ କରେ ଏବଂ ତାକୁ ମୋ ନିକଟରେ ସ୍ଥାନ ଦିଏ।
ସେଥିପାଇଁ ଏହି ଅଧ୍ୟାୟ କେବଳ ଭକ୍ତି ନୁହେଁ, ସମଗ୍ର ଜୀବନକୁ ସଫଳ ଏବଂ ସାର୍ଥକ କରିବାର ପଥ ଦେଖାଏ। ଏହା ସହିତ, ଆଜିର ବିବେଚନ ସତ୍ର ସମାପ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ସତ୍ର ଆରମ୍ଭ ହେଲା।

॥ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ସତ୍ର ॥

ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତା: ରଜନୀ ଦିଦି
ପ୍ରଶ୍ନ: ଗୀତା ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ଗୀତା ପରିବାରରେ ଅଧ୍ୟାୟ ଗୁଡ଼ିକର କ୍ରମ କାହିଁକି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ରମରେ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଛି?
ଉତ୍ତର: ଏହା ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଛି। ପ୍ରଥମେ, ଦ୍ୱାଦଶ ଏବଂ ପଞ୍ଚଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ। ଉଭୟ ଅଧ୍ୟାୟ ଛୋଟ। ଏଥିରେ କେବଳ କୋଡ଼ିଏଟି ଶ୍ଳୋକ ଅଛି। ଏହି ଅଧ୍ୟାୟଗୁଡ଼ିକ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ସହଜ। ଜ୍ଞାନେଶ୍ୱର ମହାରାଜ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଯୋଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୀତାର ସମାପ୍ତି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ। ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ଅଧ୍ୟାୟ ପରିଶିଷ୍ଟ ଅଧ୍ୟାୟ ଅଟେ।
ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତା: ମୀନା ଦିଦି
ପ୍ରଶ୍ନ: ଯଦି ସଂସ୍କୃତ ଶ୍ଳୋକ ଉଚ୍ଚାରଣ ସମୟରେ କିଛି ଭୁଲ ହୋଇଥାଏ ତେବେ ଏହାର କୌଣସି ଦୁଷ୍ପ୍ରଭାବ ଅଛି କି?
ଉତ୍ତର: ଭଗବାନ ତୁମର ଭାବନାକୁ ବୁଝନ୍ତି,ଯେପରି ଜଣେ ମା ତାଙ୍କ ପିଲାର ଭାଷାକୁ ବୁଝିପାରନ୍ତି। ସେଥିରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଦୋଷ ଲାଗେ ନାହିଁ।

॥ ଓଁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାର୍ପଣମସ୍ତୁ ॥

ଓଁ ତତ୍ସଦିତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବଦ୍ଗୀତାସୁ ଉପନିଷତ୍ସୁ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାୟାଂ(ୟାଁ) ଯୋଗଶାସ୍ତ୍ରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାର୍ଜୁନସଂବାଦେ ରାଜବିଦ୍ୟାରାଜଗୁହ୍ୟଯୋଗୋ ନାମ ନବମୋଽଧ୍ୟାୟଃ

ଏହି ପ୍ରକାର ଓଁ ତତ୍ ସତ୍ -- ଏହି ଭଗବତ୍ ନାମର ଉଚ୍ଚାରଣପୂର୍ବକ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଓ ଯୋଗଶାସ୍ତ୍ରମୟ ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବଦ୍ଗୀତା ଉପନିଷଦରୂପେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏବଂ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ସମ୍ବାଦରେ 'ରାଜବିଦ୍ୟାରାଜଗୁହ୍ୟଯୋଗନାମକ' ନବମ ଅଧ୍ୟାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ।

ଆମେ ବିଶ୍ବାସ କରୁଛୁ ଯେ ଆପଣଙ୍କୁ ବିବେଚନର ରଚନା ପଢି ଭଲ ଲାଗିଥିବ । ଦୟାକରି ନିମ୍ନ ଲିଖିତ ଲିଙ୍କ ମାଧମରେ ଆମକୁ ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଅବଗତ କରାନ୍ତୁ ।

https://vivechan.learngeeta.com/feedback/

ବିବେଚନ-ସାର ଆପଣ ପାଠ କଲେ, ଧନ୍ୟବାଦ !
ଆମେ ସମସ୍ତ ଗୀତା ସେବୀ , ଅନନ୍ୟ ମନରେ ପ୍ରୟାସ କରୁଛୁ ଯେ ବିବେଚନର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶୁଦ୍ଧ କଳେବରରେ ପହଞ୍ଚୁ । ଏହାପରେ ମଧ୍ୟ କଥନୀ କିମ୍ବା ଭାଷା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କୌଣସି ତ୍ରୁଟି ପାଇଁ ଆମେ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥୀ ।

ଜୟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ!
ସଂକଳନ- ଗୀତା ପରିବାର - ରଚନାତ୍ମକ ଲେଖନ ବିଭାଗ

ପ୍ରତି ଘରେ ଗୀତା, ପ୍ରତି କରେ ଗୀତା
Let’s come together with the motto of Geeta Pariwar, and gift our Geeta Classes to all our Family, friends & acquaintances

https://gift.learngeeta.com/

ଗୀତା ପରିବାର ଗୋଟିଏ ନୂତନ ଶୁଭାରମ୍ଭ କରିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆପଣମାନେ ସମସ୍ତ ପୂର୍ବତନ ବିବେଚନର ୟୁଟ୍ୟୁବ ଭିଡିଓ ଏବଂ ପିଡିଏଫ୍ ଗୁଡିକୁ ବି ଦେଖି ଏବଂ ପଢି ପାରିବେ ।ଦୟାକରି ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଲିଙ୍କର ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ ।

https://vivechan.learngeeta.com/

।। ଗୀତା ପଢନ୍ତୁ, ପଢାନ୍ତୁ, ଜୀବନରେ ଆପଣାନ୍ତୁ ।।
।। ଓଁ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣାର୍ପଣମସ୍ତୁ ।।